

Mustafa Uzun<https://orcid.org/0009-0006-1220-3149>

Teacher, Ekinözü Primary School, Turkey, mstfuzun002@gmail.com

Medeni Yahşi<https://orcid.org/0009-0000-8120-6534>

Principal, Develi Primary School, Turkey, edkayah@gmail.com

Mehmet Alper Kölemen<https://orcid.org/0009-0003-6645-2413>

Assistant Principal, Namık Kemal İmam Hatip Secondary School, Turkey, alperkolemen@gmail.com

Duygu Savaş<https://orcid.org/0009-0002-8476-0869>

Teacher, Şehit Mehmet Kürşad yılmaz kindergarten School, Turkey, duygu4922@hotmail.com

Mehmet Aslan<https://orcid.org/0009-0008-8075-4289>

Assistant Principal, Sevgi kindergarten School, Turkey, mehmetaslan3@gmail.com

Vedat Erdoğan<https://orcid.org/0009-0009-4720-0433>

Principal, Ortaşar Secondary School, Turkey, vedaterdogan84@gmail.com

Handan Çınar<https://orcid.org/0009-0001-9222-7653>

Assistant Principal, Mehmet Adil İkiz Secondary School, Turkey, handancinar@hotmail.com

Saim İzgi<https://orcid.org/0000-0001-9491-9744>

Principal, Gökuşağı kindergarten School, Turkey, saim.izgi@gmail.com

Atf Künyesi | Citation Info

Uzun, M., Yahşi, M., Kölemen, M., A., Savaş, D., Aslan, M., Erdoğan, V., Çınar, H. ve İzgi, S., (2024). Öğretmen Algularının Göre Okul Müdürlerinin Karizmatik Liderlik Davranışlarının İncelenmesi. *Tigin Analitik Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (2), 332

88

Öğretmen Algularına Göre Okul Müdürlerinin Karizmatik Liderlik Davranışlarının İncelenmesi**Öz**

Eğitim kurumlarında öğretmenler tarafından karizmatik biri olarak kabul edilen okul müdürü üye ihtiyaçlarını her daim gözetken, alışlagelmışin dışında kararlar alıp uygulayabilen, risk alabilen, vizyon sahibi, kurumunun geleceği hakkında yeni fikirler üretebilen kişi olmak durumundadır. Bu özelliklere sahip okul müdürleri de kurumlarını hedefledikleri noktaya ulaştırmada daha başarılı olacaklardır.

Eğitim kurumları açısından böylesine önem arz eden bu çalışmanın amacı öğretmen alguların göre okul müdürlerin karizmatik liderlik davranışlarının incelenmesidir. Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim öğretim yılında Diyarbakır merkez ilçelerinde çalışan 12860 öğretmenden oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, evrenden tesadüfi örnekleme yoluyla ile belirlenen 350 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri Conger ve Kanungo (1994) 50 tarafından geliştirilen Conger ve Kanungo Karizmatik Liderlik Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 25 madde ve 6 alt boyuttan (vizyonu belirleme ve açıklama, çevresel duyarlılık, sıra dışı davranışlar sergileme, kişisel risk üstlenme, üye ihtiyaçlarına duyarlılık gösterme, mevcut durumu sürdürmeme) oluşmaktadır. Yapılan analizler sonucunda; okul müdürlerin karizmatik liderlik davranışlarının cinsiyetlerine (Hayırseverlik boyutu dışında), eğitim düzeylerine ve kıdemlerine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Öğretmen, Müdür, Okul, Yönetici, Karizmatik, Lider

Investigation of Charismatic Leadership Behaviors of School Principals According to Teachers' Perceptions

Abstract

The school principal, who is accepted as a charismatic person by teachers in educational institutions, must be a person who always takes care of the needs of the members, who can make and implement unconventional decisions, who can take risks, who has a vision, and who can produce new ideas about the future of the institution. School principals with these characteristics will be more successful in bringing their institutions to the point they aim for. The aim of this study, which is so important for educational institutions, is to examine the charismatic leadership behaviors of school principals according to teacher perceptions. The population of the study consists of 12860 teachers working in the central districts of Diyarbakır in the 2023-2024 academic year. The sample of the study consisted of 350 teachers who were randomly sampled from the population. Conger and Kanungo Charismatic Leadership Scale developed by Conger and Kanungo (1994)50 was used to collect data. The scale consists of 25 items and 6 sub-dimensions (determining and explaining the vision, environmental sensitivity, exhibiting extraordinary behaviors, taking personal risks, showing sensitivity to member needs, not maintaining the status quo). As a result of the analyses, it was seen that the charismatic leadership behaviors of school principals did not differ significantly according to their gender (except for the Philanthropy dimension), education level and seniority.

Keywords: Education, Teacher, Principal, School, Administrator, Charismatic, Leader

Giriş

Geçmişten günümüze bireyler içinde buldukları örgütlerde, gruplarda, ailede, okul yaşantılarında ve birçok alanda ihtiyaçlarının giderilmesi ve yönetim konularında üstünlük sahibi, insan topluluklarını beraberinde götürebilecek, ortak amaçlar çevresinde bir araya getirebilecek, kuvvetli, azimli, sorunları çözüme kavuşturabilen, amaçlara ulaşmada hedef ve yol belirleyebilen, liderlik vasıflarına sahip kişilere her zaman ihtiyaç duymuş ve duymaya da devam edeceklerdir. Bu özelliklere sahip kişileri lider olarak tanımlamışlardır (Yanmaz, 2022).

Liderlik kavramının tarihi çok eski zamanlara dayanmaktadır. İnsanoğlunun var olmasıyla beraber, liderlik anlayışı da ortaya çıkmıştır. Fakat liderlik vasfına sahip kişilerin farklı dönemlerde, farklı sebeplerden dolayı ortaya çıktığı görülmektedir (Demirtaş, 1997, s. 10). Liderlik kavramı, 1900'lu yılların başlarından beri inceleme ve araştırma konusu olmuştur. 1950 yılı ve sonrasında ise bu kavram, teorik olarak ele alınmaya başlamıştır. Yaşadığımız dönemde liderliğin örgütler açısından öneminin artması yöneticiler için değerli bir konu hâline gelmiştir.

Konuyla ilgili, örgüte yön veren ve vizyon geliştiren yöneticilerin liderlik becerilerinin incelendiği çok sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir. Bu yüzden literatürde liderlik kavramıyla ilgili çok fazla tanım bulunmaktadır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda, liderliğin çoğu zaman yetenek ve bilgi gibi faktörlerle ilişkili olduğu görülmektedir. Fakat kavramla ilgili değişik kişisel özellikler de ortaya çıkmaktadır. Bu nokta her yöneticinin liderlik vasfına sahip olmayacağını kanıtladığı gibi her liderin de yönetici özelliklerini taşımadığını göstermektedir. Ancak yöneticilerin örgüt içinde liderlik özelliklerini benimseyerek çalışmakta oldukları okula katkı sunabilecekleri düşünülmektedir (Kırmaz, 2010, s. 208). Liderlik kavramı, zaman geçtikçe anlam değişikliğine uğramıştır. Bunun sebeplerinden biri genel anlamda toplumsal değişimlerdir. Bu değişimlere örnek olarak sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel değişimler gösterilebilir. Bu durum bireylerin yaşantısında esaslı değişikliklere neden olmuştur. Çevre değişimlerinin bir numaralı sebebi ise ihtiyaçlardır. Dolayısıyla gün geçtikçe farklı ihtiyaçların ortaya çıkması, kişileri ortak amaç etrafında toplayarak liderin özelliklerini de değiştirmektedir. Gün geçtikçe insan hayatının daha karmaşık hâle gelmesi, şahısları, farklı amaçlara sahip olmasına rağmen bir amaç etrafında birleştirmesi, liderlik özelliklerinin sık sık değişime uğradığını göstermektedir (Özkan, 2016, s. 616). Bu değişimlerden biri olan karizmatik liderliği temsil eden liderlik kavramını Max Weber; olağanüstü yeteneklere, kriz anlarında çeşitli çözümler ortaya koyma yetisine sahip, sıra dışı ve üstün becerileri olan kişiler olarak tanımlamaktadır (Kılınç, 1996). Weber, karizmatik liderliğin doğasında bulunan otoritenin meşruiyetini onun geleneklerden veya kanunlardan değil, liderin örnek niteliğine olan inançtan geldiğini ifade ederek savunmuştur (Conger ve Kanungo, 1994). Weber'e göre karizma nadir görülen bir olgu olduğundan, takipçiler lideri olağanüstü niteliklere sahip biri olarak algırlar (Beyer, 1999;). Weber'in teorisindeki karizmatik otorite, tipik olarak hem gelenekleri hem de rasyonel kuralı bozan kriz zamanlarında ortaya çıkar (Conger ve Kanungo, 1987). Karizmatik liderliğin, çalışanları istenen performansa motive etmede temel bir strateji olduğuna inanılmaktadır (Dinkmeyer ve Eckstein, 1996). Örneğin, bu yetilere sahip okul müdürlerinin; öğretmenlerin motivasyonunu, benlik saygısını ve güvenini etkilerken onların sınıf eğitimini de olumlu anlamda değiştirdiğini ortaya konulmuştur (Blase ve Blase, 2004).

İlgili alan yazın taramasında; karizmatik liderliğin eğitimden işletmeye, spordan siyasete pek çok farklı iş kolundaki önemi tespit edilmiş ve bu araştırmalarda elde edilen bulgular incelenmiştir. Buna göre ilgili taramada bu araştırmaların son yıllarda sayıca arttığı ancak yetersiz sayıda olduğu görülmüş okul müdürlerin karizmatik liderlik davranışlarının öğretmen algılarına göre incelenmesi adlı çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu açıdan araştırmada; okul yöneticilerinin karizmatik liderlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmeye çalışılmıştır. Okul yöneticilerinin karizmatik liderlik davranışlarını cinsiyet, eğitim durumları ve kıdem değişkenleri arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını ortaya koymaya çalışmaktadır.

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın Yöntemi

Okul müdürlerim karizmatik liderlik davranışlarını bazı değişkenlere göre tespit etmeyi amaçlayan bu araştırmada “İlişkisel Tarama Modeli” kullanılmıştır. (Yıldırım ve Şimşek, 1999). İlişkisel tarama modeli geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Can, 2014).

1.2. Veri Toplama Araçları

a. Demografik Bilgiler Formu: Öğretmenlere ait demografik bilgileri toplamaya yönelik olan bu formda; cinsiyet, eğitim düzeyi ve kıdem gibi özellikler yer almaktadır.

b. Karizmatik Liderlik Ölçeği: Liderlerinin karizmatik liderlik davranışlarına ilişkin görüşlerini tespit edebilmek amacıyla kullanılan Conger ve Kanungo (1994) 50 tarafından geliştirilen Conger ve Kanungo Karizmatik Liderlik Ölçeği 25 madde ve 6 alt boyuttan (vizyonu belirleme ve açıklama, çevresel duyarlılık, sıra dışı davranışlar sergileme, kişisel risk üstlenme, üye ihtiyaçlarına duyarlık gösterme, mevcut durumu sürdürmeme) oluşmaktadır. Özdemir ve Pektaş (2020) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılmış olan ölçek ve 5’li Likert tipinde derecelendirilmiştir. Ölçeğin uyarlama çalışmasında araştırmacılar tarafından doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonuçları şu şekilde hesaplanmıştır: $[\chi^2 = 770.31; df = 269; \chi^2/df = 2.86; GFI = .83; AGFI = .80; RMSEA = .07; CFI = .98; NFI = .97]$. Araştırmacılar Özdemir ve Pektaş (2020) ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach Alpha katsayılarını hesaplamışlar ve şu sonuçları elde etmişlerdir: Vizyonu belirleme ve açıklama alt boyutu için .94, çevresel duyarlık gösterme alt boyutu için .93, sıra dışı davranışlar sergileme alt boyutu için .87, kişisel risk üstlenme alt boyutu için .84, üye ihtiyaçlarına duyarlık gösterme alt boyutu için .91, mevcut durumu sürdürmeme alt boyutu için .96. Bu bağlamda ilgili araştırmacılar tarafından yapılan istatistiksel analizler sonucunda geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları da incelenen ölçeğin 25 madde ve 6 alt faktörlü yapısının Türk kültüründe de uygulanabilir yapıda olduğu görülmüştür (Özdemir ve Pektaş, 2020).

1.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2023-2024 eğitim öğretim yılında Diyarbakır merkez ilçelerinde görev yapan 12860 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme, evrenden tesadüfi örnekleme yoluyla ile belirlenen 350 öğretmenden oluşmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	161	45,9
Erkek	189	54,9
Eğitim Düzeyi		
Lisans	294	83,9
Lisansüstü	56	16,1
Kıdem Düzeyi		
1-9	129	36,8
10-19	117	33,4
19 ve üstü	104	29,8

Tablo 1’de katılımcıların demografik özelliklerine yer verilmiştir. Araştırmaya katılanların %54,9’u erkektir. Ayrıca katılımcı öğretmenlerin %83,9’ü lisans eğitim düzeyine sahip olduğu ve son olarak katılımcıların %36,8’i 1-9 kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

1.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri SPSS- 22.0 programına aktarıldıktan sonra verilerin normalliğine ilişkin analizler yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdikleri sonucuna varılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde: aritmetik ortalama, standart sapma, frekans, yüzde değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca araştırmada, t-testi ve ANOVA testi kullanılmıştır.

2. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde alt amaçlara göre araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Okul yöneticilerin karizmatik liderlik davranışlarını bazı değişkenlere göre sahip olma düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Okul yöneticilerin karizmatik liderlik davranışlarına sahip olma düzeyleri

Boyutlar	\bar{X}	SS	N
Vizyonu belirleme ve açıklama	3,57	,77	350
Çevresel duyarlılık gösterme	3,61	,85	350
Sıra dışı davranışlar sergileme	3,48	,77	350

Kişisel risk üstlenme	3,58	,82	350
Üye ihtiyaçlarına duyarlık gösterme	3,56	,83	350
Aile Havası	3,64	,74	350

Tablo 2'ye bakıldığında karizmatik liderlik ölçeğinin tamamına ait aritmetik ortalamının ($\bar{X}= 3,57$) katılıyorum düzeyinde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Vizyonu belirleme ve açıklama boyutu ($\bar{X}=3,57$), Çevresel duyarlık gösterme ($\bar{X}=3,61$), Sıra dışı davranışlar sergileme ($\bar{X}=2,48$), Kişisel risk üstlenme ($\bar{X}=3,48$), Üye ihtiyaçlarına duyarlık gösterme ($\bar{X}=2,58$) ve Aile Havası ($\bar{X}=3,64$) boyutlarının da üst düzeyde olduğu görülmektedir. Buna göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin okul yöneticilerinin karizmatik liderlik davranışlarını orta düzeyde algıladıkları söylenebilir. Okul yöneticilerinin karizmatik liderlik davranışları açısından fark olup olmadığını değerlendirmek için gerçekleştirilen t-Testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3 Okul yöneticilerinin karizmatik liderlik davranışlarının cinsiyet değişkenine ilişkin t-testi sonuçlar

Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	sd	P
Vizyonu belirleme ve açıklama	Kadın	161	3,45	,71	-2,77	694	,169*
	Erkek	189	3,51	,75			
Çevresel duyarlık gösterme	Kadın	161	3,39	,80	-1,63	247	,274
	Erkek	189	3,37	,83			
Sıra dışı davranışlar sergileme	Kadın	161	2,51	,74	-1,70	698	,205
	Erkek	189	2,59	,69			
Kişisel risk üstlenme	Kadın	161	2,48	,74	-1,88	198	,166
	Erkek	189	2,37	,73			
Üye ihtiyaçlarına duyarlık gösterme	Kadın	161	2,49	,76	-3,74	179	,128
	Erkek	189	2,44	,83			
Mevcut durumu sürdürmeme	Kadın	161	2,47	,93	-3,69	374	,247
	Erkek	189	2,53	,94			

*p>0,05

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre okul yöneticilerinin karizmatik liderlik düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir (t=-2,35; p=.198). P değeri 0,05 ten büyük olduğu için öğretmenlerin karizmatik liderlik algılarının cinsiyete göre farklılaşmadığı söylenebilir. Araştırmanın alt probleminde öğretmenlerin

karizmatik liderlik algılarının eğitim düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği de incelenmiş ve sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Okul yöneticilerinin karizmatik liderlik davranışlarının eğitim düzeyi değişkenine ilişkin t-testi sonuçları

Boyut	Eğitim Durumu	N	\bar{X}	S	t	sd	P
Vizyonu belirleme ve açıklama	Lisans	161	3,54	,75			
	Yüksek Lisans	189	3,59	,80	,175	397	,254*
	Lisans						
Çevresel duyarlık gösterme	Lisans	161	3,48	,75			
	Yüksek Lisans	189	3,52	,81	,247	458	,174*
	Lisans						
Sıra dışı davranışlar sergileme	Lisans	161	3,39	,80			
	Yüksek Lisans	189	3,58	,92	,398	365	,269
	Lisans						
Kişisel risk üstlenme	Lisans	161	3,43	,76			
	Yüksek Lisans	189	3,47	,86	,745	754	,108
	Lisans						
Üye ihtiyaçlarına duyarlık gösterme	Lisans	161	3,33	,84			
	Yüksek Lisans	189	3,50	,84	,368	690	,155*
	Lisans						
Mevcut durumu sürdürmeme	Lisans	161	3,57	,96			
	Yüksek Lisans	189	3,59	,81	,475	745	,146
	Lisans						

*p>0,05

Tablo 4'e incelendiğinde öğretmenlerin genel karizmatik liderlik algılarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($t[401]=184$; $p>0,05$). Araştırmanın alt probleminde öğretmenlerin karizmatik liderlik algılarının okul yöneticileriyle çalışma süresine göre farklılık gösterip göstermediği de incelenmiş ve sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 5. Okul yöneticilerinin karizmatik liderlik davranışlarının kıdem değişkenine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Boyutlar	Kıdem N	\bar{X}	ss	Varyansın kaynağı	sd	F	p	Anlamlı fark
Vizyonu belirleme açıklama	1-9	129	3,63 ,82	Gruplar arası	82			
	ve 10-19	117	3,60 ,89	Gruplar içi	79	,258	,230	---
	19 ve üstü	104	3,62 ,74	Toplam	82			
Çevresel duyarlık gösterme	1-9	129	3,57 ,73	Gruplar arası	93			
	10-19	117	3,59 ,86	Gruplar içi	83	,478	,196	---
	19 ve üstü	104	3,55 ,92	Toplam	81			
Sıra dışı davranışlar sergileme	1-9	129	3,58 ,95	Gruplar arası	86			
	10-19	117	3,60 ,81	Gruplar içi	84	,657	,278	---
	19 ve üstü	104	3,47 ,89	Toplam	85			
Kişisel üstlenme	risk 1-9	129	3,51 ,83	Gruplar arası	84			
	10-19	117	3,56 ,79	Gruplar içi	86	1,638	,198	---
	19 ve üstü	104	3,54 ,83	Toplam	84			
Üye ihtiyaçlarına duyarlık gösterme	1-9	129	3,60 ,83	Gruplar arası	90			
	10-19	117	3,57 ,84	Gruplar içi	79	1,741	,163	---
	19 ve üstü	104	3,48 ,86	Toplam	84			
Çevresel duyarlık gösterme	1-9	129	3,39 ,79	Gruplar arası	77			
	10-19	117	3,48 ,82	Gruplar içi	76	,754	,245	---
	19 ve üstü	104	3,56 ,74	Toplam	80			

*p>0,05

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlere göre karizmatik liderlik davranışlarının mesleki kıdeme göre farklılaşmadığı görülmektedir (F= ,921; p = .218). Bu kapsamda farklı mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin birbirine yakın algılara sahip olduğu söylenebilir.

Sonuç

Bu araştırma nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama modeline göre yürütülmüş, 350 öğretmene ulaşılmış, öğretmenlerin algılarına göre karizmatik liderlik davranışları incelenmiştir. Öğretmen algılarına göre karizmatik liderlik cinsiyet, eğitim durumuna ve kıdem türüne göre farklı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırmanın alt probleminde, öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin karizmatik liderlik davranış düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan öğretmenlerin okul müdürlerinin karizmatik liderlik davranışlarını yüksek düzeyde algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Cinel (2021) ve Yüzer (2019) yaptıkları araştırmada karizmatik liderlik davranışlarının orta düzeyde olduğunu saptamıştır. Bir başka çalışmada Uysal Dönmez (2015) yılında okul müdürlerinin karizmatik liderlik konulu meslek lisesi müdürlerine yönelik yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre karizmatik liderlik davranışlarının “orta” seviyede olarak tespit etmişlerdir. Işık (2016) tarafından yapılan çalışma ile okul müdürlerinin karizmatik liderlik özelliklerinin orta düzey tespit edildiği görülmektedir. Demir (2018) tarafından yapılan çalışmada okul müdürlerinin karizmatik liderlik özelliklerinin yüksek düzeyde olarak belirlemiştir. Bir diğer alt problemimizde öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre okul yöneticilerinin karizmatik liderlik düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Benzer şekilde Kazan (2021)’de karizmatik liderliği ilişkin öğretmen algılarının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Dönmez (2015) İlkokul öğretmenlerinin görüşlerine göre okul müdürlerinin karizmatik liderlik davranışları ve empati başlıklı yüksek lisans tezinde cinsiyet değişkeninin öğretmen görüşlerine göre okul müdürlerinin karizmatik liderlik davranışları üzerinde anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmış. Bu sonuç çalışmamızı destekler niteliktedir. Bir diğer bulgumuzda öğretmenlerin genel karizmatik liderlik algılarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Benzer şekilde Çankaya (2019) ve Kazan (2021) gerçekleştirmiş oldukları çalışmada karizmatik liderlik algılarının eğitim durumu değişkeni açısından incelenen analiz sonuçlarında eğitim durumlarının farklılığında anlamlı bir farkın olmadığını saptanmıştır. Son alt problemde ise öğretmenlere göre karizmatik liderlik davranışlarının mesleki kıdeme göre farklılaşmadığı görülmektedir. Çankaya (2019) yaptığı çalışmasında da karizmatik liderlik algısının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğin sonucuna vardığı görülmüştür. Bu sonuç çalışmamızı destekler niteliktedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında şu öneriler getirilebilir: Karizmatik liderlik davranışlarına etkisi çeşitli değişkenler bağlamında araştırılabilir. Nitel bir araştırma ile ortaya koyulabilir. Farklı değişkenler dahil edilip çalışma genişletilebilir.

Kaynaklar

- Beyer, J.M. & Browning, L.D. (1999). Transforming an industry in crisis: charisma, routinization and supportive cultural leadership. *The Leadership Quarterly*, 110 (3), 483-520.
- Blase, J., & Blase, J. (2003). *Handbook of Instructional Leadership: How Successful Principals Promote Teaching and Learning*. Corwin Press.
- Cinel, M. O. (2021). *Karizmatik Liderlik Özelliklerinin Örgütsel Bağlılık Üzerindeki Etkileri ve Bir Araştırma. İktisadi ve İdari Bilimlerde Araştırma ve Değerlendirmeler*. (C. 2). Gece Kitapevi.
- Conger, J. A., & Kanungo, R. N. (1987). The empowerment process: integrating theory and practice. *Academy of Management Review*, 13 (3), 471-482.
- Conger-Kanungo scale of charismatic leadership, *Canadian Journal of Administrative Sciences*, 14 (3), 290-302.
- Çankaya, B. Ö. (2019). *Yöneticilerin karizmatik liderlik özellikleriyle çalışanların iş tatmini arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Demir, C. (2018). *Okul müdürlerinin karizmatik liderlik özelliklerinin okulların kurumsal itibarına etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Demirtaş, S. (1997). *Liderlik Teorileri ve Karizmatik Liderlik* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yök Tez.
- Işık, B. (2016). *İlkokul Müdürlerinin Karizmatik Liderlik Özellikleri ile Okullarındaki Öğretmenlerin Motivasyonu Arasındaki İlişki* [Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi].
- Kazan, A. (2021). *Okul Müdürlerinin Karizmatik Liderlik Özelliklerinin Okul Gelişimine Etkisi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. Yök Tez.

Kılınç, T. (1996). Liderlikte durumsallığın ötesi karizmatik liderlik yaklaşımı. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 1-42.

Kırmaz, B. (2010). Bilgi Çağı Lideri. *Ankara Barosu Dergisi*, 3 (1), 207-222.

Özkan, M. (2016). Liderlik Hangi Sıfatları, Nasıl Alıyor? Liderlik Konulu Makalelerin İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (2), 615-639.

Uysal Dönmez, S. (2015). *İlkokul Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Okul Müdürlerinin Karizmatik Liderlik Davranışları ve Empatik Eğilimleri* [Yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi]. Yök Tez.

Yanmaz, F. P. (2022). Karizmatik Liderlik ve Örgütsel Sadakat İlişkinine Yönelik Öğretmen Görüşleri [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi].

Yüzer, B. (2019). Okul Müdürlerinin Karizmatik Liderlik Özellikleri ile Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Kültürü Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi].